

250 anys de Beethoven, el geni romàntic

Avui fa dos segles i mig que va néixer el compositor alemany i el recordem amb un article publicat a principis d'any a la revista 440Clàssica&Jazz | Catalunya Música commemora la jornada amb 24 h de música de Beethoven i la retransmissió del concert de cloenda de l'Any Beethoven, de l'Orquestra West-Eastern Divan a l'Òpera de Bonn

Beethoven | Arxiu

Màxim representant de l'esperit europeu, paradigma de l'heroi romàntic... Què fa que **Beethoven** ens continuï fascinant? Avui les celebracions tindran lloc arreu del món. Catalunya Música, per exemple, emetrà 24 h ininterrompides de composicions de **Beethoven** i la retransmissió, demà 17 de desembre a les 20h, del concert de cloenda de l'Any Beethoven, de mà de l'**Orquestra West-Eastern Divan**, dirigida per **Daniel Barenboim**, des de l'Òpera de Bonn.

250 anys després del seu naixement, al número 54 de la revista 440Clàssica&Jazz vam mirar d'aportar algunes claus i reflexions sobre una figura que va canviar la història de la música. L'edició, publicada a principis d'aquest mateix any, era un monogràfic dedicat al compositor alemany que incloïa articles i anàlisi d'**Antoni Ros-Marbà**, **Benet Casablanca**, **Joan Magrané**, **Josep Colom** i Jordi Cabré. I també un article d'obertura, signat per Oriol Pérez Treviño, que arrencava així:

El panorama musical europeu i mundial commemoren els 250 anys del naixement d'una de les figures clau de l'anomenada música clàssica occidental: **Ludwig van Beethoven** (1770-1827). La

centralitat del compositor alemany en el que podríem anomenar el 'cànon musical' és massa important per ignorar que som davant una commemoració transcendental.

La celebració ens fa pensar molt més en les dels anys 1991 i 2000 amb les commemoracions respectives de la mort i el naixement de **Wolfgang Amadeus Mozart** (1756-1791)? que no pas en altres aniversaris que, en els darrers anys, s'han succeït, com els de **Felix Mendelssohn** (1809-1847), **Frederic Chopin** (1810-1849), **Robert Schumann** (1810-1856), **Richard Wagner** (1813-1883), **Giuseppe Verdi** (1813-1901) o, més recentment, **Hector Berlioz** (1803-1869).

I és que, com ja va assenyalar Nicholas Cook en el meravellós llibre *De Madonna al canto gregoriano* (Alianza Editorial, 2012), **Beethoven** ocupa en l'imaginari col·lectiu un espai central com a icona del que és i significa la música clàssica. Molt més que això. Amb permís de **Johann Sebastian Bach** (Eisenach, 1685 - Leipzig, 1750), no existeix una altra figura que s'erigeixi com un abans i un després en la història de la música d'una manera anàloga a la que, en el seu moment històric, va significar la figura de Jesús de Natzaret en la història de la humanitat.

Hi ha qui pot argumentar encertadament, però, que possiblement **Beethoven** no hauria estat qui va ser sense la música del compositor d'**Eisenach**, com ho testimonia el fet que el músic de Bonn ja va interpretar i estudiar *El clave ben temperat* bachià. De fet, en **Beethoven** hi ha una qüestió que transcendeix la dimensió musical, i aquesta és com tota la seva figura s'ha constituït com la icona arquetípica del geni romàntic.

Recreació de Beethoven passejant pel camp

Un home i una producció 'de geni'

Tot i que Denis Diderot (1713-1784) en el seu atribuït article sobre el 'génie' a *L'Encyclopédie* (1751-1772) ja va instaurar la diferència entre 'l'home de geni', del qual va decidir buscar la fisiologia i psicologia, i la 'producció' artística o literària 'genial', també és veritat que no va ser fins a l'arribada de **Ludwig van Beethoven** que va materialitzar-se explícitament això definit per

Diderot: **Beethoven** va ser, en efecte, un 'home de geni', però també la seva producció va ser 'genial'. Per si això fos poc, va ser en els primers anys del segle XIX quan es va anar instal·lant en l'imaginari romàntic la idea que l'art per excel·lència, el que sobresortia per damunt de la resta per la seva abstracció i capacitat d'acostament a categories com el sublim o l'inefable, era la música. La feliç coincidència de l'aparició d'un home de geni que creava obres genials i que a més ho feia en la disciplina artística per excel·lència del romanticisme van ser massa fronts oberts perquè, a la fi de l'estrena al Theater an der Wien el 22 de desembre del 1808 de la *Cinquena simfonia* (Opus 67), l'escriptor i compositor **E.T.A. Hoffmann** (1776-1822) no es pogué estar de descriure-la com 'una de les obres més importants de tots els temps'. Sense especificar-ne que era, evidentment, una obra musical.

Però abans d'arribar a un moment culminant i gloriós com aquest, cal mostrar una mica millor com **Ludwig van Beethoven** va arribar a ser Beethoven, el compositor genial. I, certament, del primer que cal adonar-nos és de com el fet d'haver nascut en plena època de la Il·lustració i els primers anys del Romanticisme podia haver-lo convertit 'només' en un exemple de compositor característic d'una espècie d'aiguabarreig estilístic en què no hauria estat, a la fi, ni un compositor clàssic ni un compositor romàntic. No entrarem, ara i aquí, en la sempre complexa i espinosa qüestió de si **Ludwig van Beethoven** va ser 'clàssic' o 'romàntic' perquè, certament, ens allunyariem de l'objectiu de l'article. Ara bé, el cert és que la vida de **Beethoven** va transcórrer a cavall de dos segles amb tot el que va implicar de canvis i transformacions en un moment històric. Només dinou anys després del seu naixement va tenir lloc el famós episodi de la presa de la Bastilla (París, 14 de juliol de 1789), que, a judici de la historiografia, va inaugurar l'anomenada època contemporània. Una cosa, per tant, és clara: **Ludwig van Beethoven** va viure sempre amb la lucidesa que 'quelcom vell estava morint i quelcom nou estava naixent'. I ell, d'alguna manera, encarnava això nou. Una època de i per a l'esperit.